

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Resolucija o tržaških ljudskih šolah. — Tabori v turških časih. — XIV. glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 14. in 15. avgusta v Trstu. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Izjava. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Resolucija o tržaških ljudskih šolah.

Poročal pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ Ivan Šega.

Slavni zbor!

„Čegar je mladina, tega je prihodnost.“ Ta prezlati prepomenljivi izrek vedó ceniti vsi narodi, ga je znala ceniti preteklost in bo ga znala ceniti prihodnost. — In šola je oni vrt, kjer se vzgaja mladina za prihodnost, za svoj obstanek in za narodov obstanek. Narodu, ki se hoče kulturno in na podlagi te kulture tudi gospodarski osvojiti, treba je v prvi vrsti dobrih, na zahtevi moderne pedagogike stoječih ljudskih šol. Vzemite kulturno še tako visoko stoječemu narodu ljudske šole, padel bo v nekaj desetletjih na najnižjo stopinjo omike in prej močan, samostojen narod, postal bo v kratkem gospodarsko uničen in kakor tak — podlaga tujčevi peti.

Prva zahteva, ki jo stavi moderna pedagogika kakor prvi pogoj dobri šoli je, da se ves šolski pouk vrši v

maternem jeziku. Kjer ni tega, slavna gospoda, taka šola ni več ljudska šola, temveč dresurna šola, kjer se vzgaja mladina po oni znani dresuri, katero vporabljamó, recimo, pri — živalih. Kjer ne izda beseda, pomaga palica.

Glavna zadača ljudskih šol pa ni le, da se priučí ljudski šoli izročena mladina le izgovarjati in ponavljati liki papigi nekaj vsakdanjih besedij in sicer še teh z muko priučeni v tujem jeziku — ne, temveč ljudska šola ima vzvišenejši namen, ona ima tvarjati iz ljudi — ljudi, ki imajo glavo in srce na onem stališču, na katerem jo mora oziroma ga mora imeti po božjih in človeških postavah. Ljudska šola mora vzgajati ljudi, ki bodo v svoji zrelosti nastopali narodu in človeštvu v korist.

Gospoda moja! Take ljudi pa zamore vzgajati le šola, kjer se čuje le materina govornica, zakaj le ta pride iz srca in sega do srca. In vsi kulturni narodi vstanavljajo svoje ljudske šole na tej podlagi, na podlagi, da se zahteva za ljudsko šolo materni jezik kakor učni jezik.

Tabori v turških časih.

Metodična obravnava v 4. šol. letu. Referat učitelja A. Lenarčiča za okr. učiteljsko konferenco.

Napoved učne svrhe.

Že lansko leto ste se učili, da so se morali naši pradedje bojevati z nekim sovražnikom. Kdo ve, s katerim? S Turki. — Danes se bodemo še več učili o Turkih, posebno pa, kako so se Slovenci branili Turkov.

a) Priprava.

Kako so bili Turki hudi in kako so divjali, to že veste od lanskega leta. Katere povesti ste pa čitali tam? „Turki na Muljavi,“ „Francek in babica.“ Povej nam, kar še veš o Turkih? Pa tudi ti morda še kaj veš? — Kaj se bodemo pa sedaj učili? Kako so se Slovenci branili pred Turki. — Pazite!

b) Podavanje.

Turki so prišli iz Azije in so zavzeli Carigrad leta 1453. (napiše). Odtod so hodili plenit, morit in požigat po vseh sosednih deželah proti severu. Blizu 200 let so se morali braniti kristjani Turkov. Na Kranjsko so prišli 24 krat. Kadar so vdrli Turki v deželo, so si morali ljudje sami pomagati. Meščani so obzidavali mesta, da so bili varnejši pred sovražniki. Tudi Ljubljano so bili tako utrdili, seveda so pozneje podrli

ta zid. Pa tudi kmečko ljudstvo si je napravljalo neke trdnjave. Kjerkoli je bila na kakem nepristojnem kraju cerkev, so cerkev obzidali z močnim zidom. Tako trdnjavo so imenovali „tabor“ (napiše). Tabore so delali pa tudi navlašč na hribih. Sezidali so močno, stolpu podobno poslopje, okrog katerega so zgradili močan zid. V takih taborih so se mogli delj časa braniti Turkov. Ko so ljudje izvedeli, da prihaja Turek, so spravili živež in premoženje v tabor, kamor so šli tudi otroci in žene, stari ljudje in bolniki. Tu so iskreno prosili Boga zmage. Na obzidje, v stolp in na prostor med zidom in stolpom, oziroma cerkvijo so se pa postavili krepki možje in mladeniči, ki so odganjali Turke.

Mnogokrat se je posrečilo, da so kristjani odgnali Turke in jih zapodili v beg, potem so se veselili in se zahvaljevali Bogu. Čestokrat se je pa tudi dogodilo, da so Turki premagali kristjane, potem so krepke ljudi povezali in odpeljali v v sužnost. Stare ljudi so pomorili, večkrat jih tudi mučili: iztaknili so jim oči, uhlje porezali in jezike, jim glave odsekavali in nabadali na kole itd. Dečke so poslali v turške vojaške šole in so jih po svoje vzgojili v vojake. To so bili potem najhujši in najpogumnejši nasprotniki kristjanov. Imenovali so jih „janičare“ (napiše). —

Učenec ponovi ta prvi del, kakor si ga je zapomnil, z napakami vred mora prosto povedati. Zatem ponovi drugi učenec, součenci mu popravljajo napake, učitelj pojasnjuje

Toda, slavna gospoda, pustimo to; ozrmo se na svetovno znani vrešenski dogodek. Vrešen pozna dandanes vsak napol razvit desetleten otrok naše grbaste zemlje. Poglavje o Vrešnu lahko preskočim. Kaj pa menite, slavna gospoda, jeli pa je Trst tudi tako svetovno znano mesto kakor Vrešen? O pač! Poznano je to mesto kot jako prijazno, kulturno prav razvito, Avstrijske države največje pomorsko mesto.

A, da je to mesto popolnoma podobno poljskemu Vrešnu, no, gospoda moja, o tem pa svet niti ne sanja. In vendar je Trst — avstrijski Vrešen. V Trstu prebivata dva naroda. Gospodujoči laški živelj in trpin Slovencec.

Prvi ima vse, kar hoče, a drugi pa — razven svojega življenja in za to borno življenje potrebnega, a krvavo zaslužnega vsakdanjega kruha prav nič.

Tržaškemu Slovencec se odreka torej vse, celo ljudsko šolstvo — a čujte in strmite, ljudskih šol mu ne odreka le nasprotnik Italijan, temveč čujte — a ne strmite preveč, tudi tržaška vlada.

Slavna gospoda! Avstrijska država temelji na tako zvanih osnovnih zakonih, ki jamčijo — posebno § 19. — vsem narodom iste pravice in iste dolžnosti. A žal, kakor je ta vlada dobra skoro vsem drugim narodom, je prava mačeha avstrijskim Slovanom, v prvi vrsti seveda nam Slovincem. Slovencec — kakor manj vreden narod, ima plačevati pač denarni in krvni davek, a svojih pravic ne sme zahtevati, ker zanj ne velja zakon, posebno v takih krajih, kjer prevladuje, seveda edino le s pomočjo vlade, količkaj brezobziren narod. — In tak kraj je — Trst.

V sledečem Vam hočem v kratkem pojasniti ono pravno razmerje, ono pravičnost, ki jo čuti tržaški Slovencec v svojem rojstvenem kraju v Trstu. Evo ga!

„Za našo potrpežljivost in za avstrijski birokratizem prav značilen je govor, ki ga je govoril dr. G. Gregorin na manifestacijskem shodu za slovensko šolstvo sploh v Trstu dne 1. decembra 1901. — Govor je priobčila „Edinost“ v svoji 279. številki z dne 6. decembra 1901.

težkoumevne ali dvoumne izraze. Določi se napis za ta del „Tabori v turških časih“ ali „Kristjani se branijo Turkov.“ Tretji učenec ponovi korektno, potem tudi slabeji učenci.

O čem smo se dozdej učili? Kako so se Slovenci branili pred Turki. Zdaj pa bomo slišali, kako so Slovenci naznanjali prihod Turkov. — Pazite!

Ako bi hoteli dandanes sporočiti v kak drugi kraj, kaj se pri nas godi, bi napisali pismo in bi ga oddali na pošto, ali pa še hitreje, brzojavili bi, ali bi se usedli na vlak in bi se sami peljali tja povedat. V turških časih pa tega ni bilo mogoče. Takrat še niso imeli ne cest, še manj pa železnice, pošte in brzojavov, zato pa niso mogli izvedeti kristjani, kdaj so udrli Turki v deželo, tako kakor bi izvedeli to dandanes. Pomagali so si torej drugače. Na visokih hribih, kjer se vidi daleč naokrog, so znosili velike kupe drv, ki so jih imenovali grmade. Poleg te so postavili straže. Kakor hitro so vdrli kje sovražniki v deželo, je na najbližjem hribu zažgala straža grmado. Ko je videla na drugem hribu stoječa straža goreti grmado, jo je tudi ta zažgala itd. po vsi deželi. Še zdaj se imenujejo nekateri hribi „Grmade“ od tistih časov, tako zahodnji vrh Šmarne gore. Grmade so zažigali tudi na ljubljanskem Gradu in drugod. Ko so plamenele po vsi deželi grmade in so oznanjale prežalostno vest, da se zopet bliža kruti sovražnik kristjanov, poskrili so ljudje svoje premoženje v tabore in se postavili sovražniku v bran.

Kratka vsebina tega govora je: „Leta 1884. je vložilo 1429 slovenskih staršev prošnjo za slovenske ljudske šole v Trstu za 700—800 otrok, dolžnih pohajati šolo.“ Tržaški mestni svet je prošnjo zavrnil — „brez vsake motivacije“ (!)

Dne 6. januarja 1885. l. se je vložil protest proti tej „temeljiti“ odklonitvi tržaškega mestnega sveta na c. kr. namestništvo, katero ga je že dne 5. julija 1887. l. odbilo, češ, da je za slovenske otroke dovolj preskrbljeno s šolami v Rojanu, Barkovljah in Skednju, ker te šole niso oddaljene 4 km od Trsta.

Proti tej hitri rešitvi c. kr. namestništva je vložilo politično društvo „Edinost“ kot tolmač slovenskega tržaškega prebivalstva utok na naučno ministrstvo dne 10. avgusta 1888. l., a to je ta utok rešilo z motivacijo, da „Edinost“ nima pravice govoriti v imenu tržaških Slovencev.

To bi bil nekako prvi del boja tržaških Slovencev za ljudske šole. — Sedaj pa sledi drugi del.

L. 1892. so napravili slovenski starši v Trstu novo prošnjo za slovenske ljudske šole in sicer na c. kr. namestništvo kot c. kr. deželno šol. oblast. Ta c. kr. oblast poslala je prošnjo mestnemu šol. svetu v izjavo in res isti se je baval takoj — to je l. 1894. 22. maja — v seji, kjer se je izrekel princip, da slovenske šole v Trstu niso potrebne (!?), da se bo tržaški mestni zastop protivil tej „nezakoniti“ zahtevi z vsemi sredstvi ter „čuval svete, nedotakljive pravice, katerih varovanje da mu je poverjeno.“

Da v Trstu v „istini“ ni treba slovenskih šol, je pač dovolj jasna statistika šolo obiskujočih godnih slovenskih otrok l. 1893., kajti takrat je obiskavalo c. kr. ljudske šole 326 slovenskih otrok in sicer 203 moškega in 123 ženskega spola, a k tem je treba še prištevati 320 otrok, ki so bili v šoli pri Sv. Jakobu. — C. kr. namestništvo je z odločbo od 1. julija 1894. l. razsodilo, da Slovincem ni treba slovenskih ljudskih šol, ker jih imajo v obližju Trsta, in te šole niso oddaljene 4 km. Temu odloku so se protivili slovenski starši z utokom na c. kr. naučno ministrstvo dne

Učenec, ki se sam oglasi, ponovi ta drugi del, kakor si je zapomnil, za njim ponovi drugi učenec, součenci mu popravljajo, učitelj pojasnjuje. Zdaj pa ponovi tretji učenec korektno, ko se je že določil primeren napis za drugi del. N. pr. „Grmade naznanjajo vest, da se bliža Turek“ ali kaj podobnega. Nato se ponovita oba dela korektno.

Tu se uvrsti berilni sestavek. Isti se obravnava tako, kakor se sploh obravnavajo berilni sestavki. Najprej ga prečita ali učitelj sam, ali pa ga čitajo boljši učenci. Zatam se čita stavek za stavkom, besede se pojasnjujejo in razni izrazi. Kar učitelj lahko učencem pokaže, naj stori to, kar lahko nariše, naj si pomaga s kredom.

Po končani obravnavi berilnega sestavka se moramo v učno tvarino uglobiti. Učence moramo natančneje seznaniti z osebnimi in dejanji teh oseb, o katerih smo slišali. Opisati jim moramo Turke, njih opravo in orožje. Učencem moramo povedati o turški veri, ker ta je bila ravno glavni povod divjemu počenjanju Turkov. Opisati jim moramo žalost in obup, ko so Turki premagali kristjane, žalost matere, kateri so iztrgali iz naročja mlado dete itd. Opisati jim moramo pa tudi veselje kristjanov po zmagi nad Turki. S kakim veseljem hiti žena naproti svojemu možu, sinček se mu oklepa okoli kolen in drugo dete sili iz materinega naročja k njemu.

(Konec prihodnjic.)

7. avgusta 1894. l. — in ta oblast je rešila ta utok v svoji razsodbi dne 23. avgusta 1895., „da se ne sme gledati samo na kilometre, ampak tudi na potrebo.“ Obenem je dobilo c. kr. namestništvo nalog, da se vrše v tem oziru poizvedbe s tržaškim mestnim zastopom.

Tržaški mestni zastop je v svoji veliki ljubezni do slovenskih otrok takoj vzel v pretres ta odlok naučnega ministrstva, kajti že v seji 14. aprila 1897. l. je sklenil, da je odlok c. kr. naučnega ministrstva krivičen, kajti „zahteve, da se v Trstu ustanove slovenske šole, ne odgovarjajo pravim realnim potrebam tukaj bivajočih Slovencev; da on (mestni zastop) nikoli (?) ne dovoli, da se v okrožju mesta Trst ustanove in vzdržavajo na troške mesta šole, z učnim jezikom, ki ni italijanski.“

C. kr. namestništvo je zopet pritrdilo temu sklepu tržaškega mestnega zastopa z motivacijo, da imajo Slovenci zadostno število otrok godnih za šolo, ker so pa Slovenci priznani „turisti“, ne potrebujejo šol v mestu, ker so okoličanske šole malo manj oddaljene kakor 4 kilometre.

Protest proti temu modremu ukrepu c. kr. namestništva je šel dne 7. junija 1899. l. na visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk.“

Slavna gospoda! Tu imate torej živ dokaz, kako dobro je preskrbljeno za slovenski narod z ozirom na ljudsko šolstvo. Tržaškim Slovencem ni treba več. A sedaj — oprostite mi, da Vas hočem, cenjene zborovalke in cenjeni zborovalci, zopet mučiti s kratko štatistiko, da spoznate stanje ljudskošolskih razmer, ki sedaj vlada v Trstu. — Povdarjati pa moram, da naša slavna vlada ne pita vse ostale — izvzeti so seveda Italijani — narode, ki prebivajo v Trstu — s takim mačevskim kruhom, kakor Slovence, temveč neguje jih s pravo opičjo ljubeznijo, in k tem ljubljencem je prištevati Nemce. O, ko bi se tržaškemu Slovincu tako godilo, bi svet kmalu zvedel, da je morje Adrijansko — slovansko.

Torej naj preidem k omenjeni statistiki. Tu je:

In zopet šole! 496 nemških otrok v Trstu ima na razpolago 45 oddelkov, katere vzdržuje država. V tej državi neverjetnosti pa smo mi Slovani v veliki večini. Teh 45 nemških državnih oddelkov v Trstu plačujejo torej večinoma Slovani.

Na nemških ljudskih šolah v Trstu je 567 slovenskih otrok in ti nimajo niti jednega oddelka.

Onih 496 nemških otrok ima tudi na razpolago nemški državni gimnazij in nemško državno realko.

Slovenci nimajo nič! In koliko slovenskih otrok je v Trstu in okolici!!

Kako lahko bi bili na nemških ljudskih šolah v Trstu ustanovili slovenske vspelednice, razvidno je iz lanskega šolskega sporočila nemške ljudske šole v ulici Fontana, kjer je bilo v prvem razredu 50 slovenskih dečkov in 44 slovenskih deklic.

In to poročilo je sestavil Nemeč!

Koliko je slovenskih otrok na nemških ljudskih šolah?

Na deški ljudski šoli v ulici dell' Annunziata so bili lanskega šolskega leta 104 slovenski učenci, na deški šoli v ulici Fontana pa 200 slovenskih učencev. Na obeh šolah je bilo torej 304 slovenskih učencev.

Na dekliški ljudski šoli v ulici S. Giorgio je bilo lani 90 slovenskih učenk, v ulici Fontana pa 131 slovenskih učenk. Na obeh šolah je bilo torej 221 slovenskih učenk. V ulici dell' Annunziata in S. Giorgio je bilo torej 194, v ulici Fontana pa 331, skupaj torej 525 slovenskih otrok.

Na nemški meščanski šoli je bilo lanskega leta 42 slovenskih deklic; vseh Slovencev je bilo torej 567.

Koliko je pa bilo nemških otrok na vseh teh šolah? — 496!!

Za 496 nemških otrok je ustanovila sl. vlada: 1. šestrazredno deško ljudsko nemško šolo v ulici Fontana, ki ima 12 oddelkov; 2. petrazredno deško šolo v ulici Annunziata, ki ima 9 oddelkov; 3. petrazredno nemško dekliško ljudsko šolo v ulici Fontana, ki ima 8 oddelkov; 4. petrazredno dekliško šolo v ulici S. Giorgio, ki ima 10 oddelkov; 5. trirazredno dekliško meščansko šolo, ki ima 6 oddelkov.

496 nemškim otrokom je torej na razpolago 45 oddelkov na nemških šolah, a 567 slovenskih otrok na nemških ljudskih šolah ni deležno niti jednega samega oddelka!

Da pa slavna skupščina ne bode imela preslabih mislij o skrbni avstrijski vladi, o vladi, ki tako lepo čuva nemški živelj v Trstu, da ta vlada nič ne stori za Slovence, navesti Vam hočem eklatanten dokaz, da imamo v Avstriji enačico poljsko-nemškemu Vrešnu — in ta Vrešen je Trst.

Kako škodo bi trpele nemške ljudske šole, ako bi na istih ustanovili slovenske paralelke. — Mesto, da razdeljajo otroke po abecednem redu v oddelke posamičnih razredov, naj bi jih razdeljali po narodnosti! Koliko lažje bi naši otroci napredovali na teh šolah, ako bi jim učitelj v materinem jeziku pojasnjeval in razlagal različne predmete! A za to se ne brigajo, za to ni sposobnih učiteljev na teh šolah!

Kakor je bilo razvidno iz šolskih sporočil, se nemški učitelji pač uče laškega jezika, da zamorejo občeovati z otroci ali glede slovenskega jezika se jim to ne vidi potrebno!!

In tako se dogaja le prepogosto, da slovenski otrok ne more biti v šoli pazljiv, ker nič ne umeje. Kako daleč sega ponemčevalna tendeneija na teh nemških državnih šolah, služi naj v dokaz še ta-le slučaj: Otroku je milostno dovoljeno, da sme po dve uri na teden, začevši v drugem razredu, zahajati v slovensko uro. In še v tej „slovenski uri“ jim učitelj govori izključno nemški!!!

Zraven opisanega so pa ubogi naši otročiči izpostavljeni še drugim šikanam. Voditelju neke tukajšnje nemške ljudske šole je gotovo znan slučaj, ko je učiteljica laške narodnosti na nekem spričevalu slovenski „č“ prekrstila v laški „ch“. Znano mu je gotovo tudi, da je prav ta učiteljica izročila otroku boljše spričevalo, ko se je mati pri njem pritožila, kar je pač sila redek slučaj. — Roditelji dotičnega otroka so večkrat povprašali imenovano učiteljico, kako je z otrokom, in učiteljica je bila vedno zadovoljna z njim. Od onega dneva pa, ko je bilo spričevalo podpisano se slovenskim „č“, ni manjkalo tožb in kazni in stvar je šla tako daleč, da je otrok dobil tako slabo spričevalo, da je moral voditelj posredovati: vzel je slabo spričevalo nazaj, in otrok je prejel — boljše!

Gospoda moja! Pri znanem dogodku v Vrešnu se je zgražal ves svet o brutalnem nastopu nemške vlade napram poljskim otrokom, ki so bili ravno tako prisiljeni moliti Boga v nemškem jeziku. Takrat smo sklepali in odpošiljali izraze ogorčenosti bratom Poljakom in ves parlament je bil po koncu.

A tu, gospoda moja! Tu pa molčimo, kakor da bi bil Trst tam kje v bližini afrikanskega mesta Timbaktu ali pa v republiki Liberia. Slovensko časopisje zre malomarno vesta boj, ki ga bije Slovenec v Trstu za svoje po ustavi pripoznane šolske pravice. Edini časopis, ki opozarja novinarski svet o tem nemoralnem položaju ljudskega šolstva, je list „Edinost.“

Slavna skupščina! Kaj pa državni poslanci, vsaj je njih sveta dolžnost, vprašati vlado, kako in kaj? — tako vprašanje ima marsikateri izmed navzočih. O pač! Ti so storili ogromno!

Edini zastopnik istrskega trpina, g. prof. Spinčič je — spomladi — ako se še prav spominjam, interpeliral ministrskega predsednika pl. Körberja, kje tiči znani rekurz o tržaškem šolstvu iz l. 1899. Pl. Körber se je podvizal takoj, da dobi g. interpelant primeren odgovor — a čujte, gospoda moja — odgovora še do danes ni.

V proračunski razpravi sta se dotaknila tržaškega šolstva dva slov. poslanci — ako se še prav spominjam, g. dr. Ferjančič in dr. Žitnik. To je bilo — po mojem znanju vse, kar se je storilo za tržaške Slovence.

Pred kakima dvema mesecema je bilo čitati v slov. časopisih, da je rekurz o trž. slov. šolah rešen, da leži na mizi min. predsednika, ki ga pa brani le kakor strašilo za Italijane.

Mestni svetovalec g. dr. Gregorin je vporabil to vest ter je pred kratkim interpeliral v mestnem zboru vladnega namestnika, koliko je resnice na tej vesti. In dobil je odgovor, kakršnega je bilo pričakovati.

Odgovor se je glasil: Tuk. namestništvo ni dobilo še nikakega obvestila od osrednje vlade o tej zadevi.

Torej smo ravno tam, kjer smo bili l. 1899. —

Gospoda slavna! — Pred kratkim mi je prišel v roke neki odlok visokega c. kr. dežel. šol. sveta kranjskega, kjer se nahaja tudi sledeči, jako značilen pasus:

Unter den gegenwärtig bestehenden Verhältnissen erscheint es in erster Linie geboten, mit allem Nachdrucke auf die genaue Durchführung der bestehenden Gesetze und Verordnungen bezw. Erlässe bezüglich des Volksschulunterrichtes hinzuwirken u. dadurch eine sichere Basis für die weitere Ausgestaltung des krainischen Volksschulwesens und dessen organische Weiterentwicklung zu finden.

Gospoda moja! Tudi mi vporabimo tu „allen Nachdruck“, da pomagamo tržaškemu trpinu-Slovencu do ljudskih šol, za to pa predlagam sledeči resoluciji: „Upravni odbor „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ kakor tolmač avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, zbranega na glavni skupščini dne 15. avgusta 1902 v Trstu, prosi: Visoko ministrstvo za uk in bogočastje blagovoli takoj rešiti protest slovenskih tržaških starišev, ki je bil odposlan dne 7. julija 1899. visokoistemu radi slovenske ljudske šole.“

Državnim poslancem pa naj se pošlje tako-le pismo:

„Upravni odbor „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ kakor tolmač avstr. jugoslov. učiteljstva, zbranega na občnem zboru dne 15. avgusta 1902 v Trstu, Vas najljubneje prosi, da blagovolite „kategorično“ zahtevati od ministrskega predsednika, da reši utok, vložen od slovenskih tržaških starišev radi ljudskih šol dne 7. julija 1899. na visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje. — Ob enem se Vas prosi, da blagovolite zastaviti ves svoj vpliv v svojem parlamentarnem klubu, da deluje slavnoisti na to, da dobe tržaški Slovenci potrebnih ljudskih, kakor tudi srednjih šol, ki mu gredo po božjih in človeških postavah.“

In sicer naj se tako pismo pošlje načelnikoma kluba slovenskih naprednih poslancev in centru, poslancem Spinčiču, Voltihu, Sokolu, Černemu, Seitzu, Kasparju, Schreiterju, Klofaču in Breiterju.

Te predloge je skupščina soglasno vsprejela.

* * *

S tem je bil zvršen dnevni red glavnega zborovanja.*) Predsednik se je v svojem zaključnem govoru zahvaljeval poročevalcem, došlim učiteljem-tovarišem, Slovanski čitalnici, tržaškim in okoličanskim Slovincem, posebno pa pripravljalnemu odboru, ki je vse tako lepo pripravil.

G. nadučitelj Bajt je izrekel zahvalo in zaupanje vodstvu.

Zadnji se je oglasil še g. Porekar nastopno:

Izvršitev današnjega zelo obširnega dnevnega reda naše obč. zbora je zelo pomenljiva za bodoče postopanje „Zaveze“. Pred vsem se mora spoznavati skupnost napredujočega našega učiteljstva. V miru in slogi naj se izvršuje naše delovanje. Duh skupnosti, kakor se je očitno pokazal na tem zboru, naj nas vse učiteljstvo veže in za bodočnost krepi v boju proti protivnikom.

Delovanje našega predsednika moramo pripoznati ter istega zagotoviti naše vsestranske podpore, da se lahko pošteno bojuje za naše svete pravice. (Dobro! Dobro! Živio predsednik! Živio vodstvo! Živela „Zaveza!“)

XIV. glavna skupščina

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“
dne 14. in 15. avgusta v Trstu.

(Dalje.)

Glavno zborovanje.

Dne 15. avgusta dopoldne, od 9. do 1. ure se je vršilo v dvorani hotela „Europa“ glavno zborovanje „Zaveze“. Udeležilo se ga je nad 400 učiteljic in učiteljev. Prostorna dvorana je bila natlačeno polna.

Zborovanje je otvoril predsednik „Zaveze“ gosp. Luka Jelenc, ki je prisotne tako-le nagovoril:

Slavni zbor!

Iz vseh pokrajin lepe slovenske zemlje in kršne Istre, od bistre Save, šumeče Drave in tihe Soče, izpod vzhajajočega Triglava in drevne Učke ste se zbrali danes dragi tovariši in mile tovarišice na obali sinje Adrije k XIV glavni skupščini Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Izredni slučaj dalekosežne važnosti morajo biti, da zapusti ljudski učitelj-učiteljica svoj tihi dom in gre na dolgo pot, ne strašeč se truda in stroškov.

Taki izredni slučaj so vsakoletne glavne skupščine naše Zaveze, v katerih se posvetujemo o svojih težnjah, pravicah in dolžnostih. Da, te skupščine so naš parlament! Sicer se je surovo pošalil v svojem glasilu naš nekdanji iskren prijatelj in vnet zagovornik a sedaj krut sovražnik svobodomiselnega učiteljstva, da se nam parlament šele zida v Ljubljani v Sodnjiskih ulicah, a jaz vendar trdim, da je glavna skupščina Zaveze res naš parlament, odkoder naj čujejo naše želje, zahteve, izjave in proteste naši prijatelji in sovražniki, pa tudi šolska oblastva.

Ljudsko učiteljstvo ima težke dolžnosti, zato pa sme tirjati z neizprosno doslednostjo v zakonu zajamčene pravice. Svoje dolžnosti mora izvrševati z neumorno marljivostjo, vestnostjo in natančnostjo. Vse njegovo delovanje v šoli in zunaj šole mora biti posvečeno napredku ljudskega šolstva. Vsikdar mora imeti pred očmi, da je od njegovega delovanja odvisna boljša prihodnost izrečene mu mladine v skupnosti celega naroda. Tako težavno delo pa more uspešno izvrševati samo

*) Šegovo poročilo o učiteljskem disciplinarnem zakonu, Strmškovo in Ganglovo poročilo bomo priobčili v prihodnjih številkah. Uredn.